

Sygn. akt I ACa 606/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 04 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Danuta Jezierska
Sędziowie:	SA Mirosława Gołuńska (spr.) SA Wiesława Kaźmierska
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Gospodarstwu (...)

i (...) Ochotniczych Hufców Pracy w P., S. M., D. K. (1), M. S., (...) spółka jawna w P., (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w M., (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowo-akcyjnej

w R., K. G., B. K., (...) Spółce Akcyjnej

w W., Przedsiębiorstwu Handlowemu (...) Spółce Akcyjnej

w S., E. B.

o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji

na skutek apelacji pozwanego S. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 17 lutego 2012 r., sygn. akt I C 1274/11

oddala apelację.

Wiesława Kaźmierska Danuta Jezierska Mirosława Gołuńska

Sygn. akt I A Ca 606/12

UZASADNIENIE

(...) S.A. w W. w pozwie z dnia 15.12.2011 r., a skierowanym przeciwko pozwanym : Skarbowi Państwa - Gospodarstwo (...) Ochotniczych Hufców Pracy w P., S. M., D. K. (1), M. S., (...) w P., (...) M. ,, sp z o.o. w M., (...) w S., K. G., B. K., (...) S.A. w W., Przedsiębiorstwu Handlowemu (...) S.A w S. i E. B. wniósł, w oparciu o art. 841 §1 k.p.c. , o zwolnienie

spod egzekucji maszyny (...), zajętej u I. C. i P. C. w dniu 25.10.2011 r. przez komornika sądowego M. O. w sprawach egzekucyjnych wszczętych z wniosku m.in. wskazanych 12 - wierzycieli, a pozwanych w tej sprawie.

Część z pozwanych złożyła odpowiedź na pozew, w tym pozwany S. M., który wniósł o oddalenie powództwa jako bezzasadnego i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 17 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, po rozpoznaniu roszczenia powoda o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji, orzekł w następujący sposób:

1. zwolnił spod egzekucji prowadzonej przez komornika sądowego M. O. w S. w sprawach o sygnaturach KM 2339/10, KM 3342/10, KM 4201/10, KM 745/11, KM 1037/11, KM 1067/11, KM 1510/11, KM 2262/11, KM 2787/11, KM 3098/11, KM 3099/11 (...) o numerze identyfikującym produkt D. (...) zajętej u dłużników I. C. i P. C. w dniu 28 października 2011 r. ;
2. oddalił powództwo wobec pozwanych M. S. i K. G. ;
3. zasądził od powoda na rzecz pozwanych (...) M. sp z o.o. w M., (...)w S. kwoty po 7.217 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania ;
4. zasądził od pozwanych Skarbu Państwa - Gospodarstwo (...) Ochotniczych Hufców Pracy w P., S. M., D. K. (1),(...) w P., B. K., (...) S.A. w W., Przedsiębiorstwa Handlowego (...) S.A w S. i E. B. na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 17.217 złotych ; nadto
5. stwierdził, że wyrok jest zaoczny wobec pozwanych: Skarbu Państwa - Gospodarstwo (...) Ochotniczych Hufców Pracy w P., D. K. (1), (...) w P., (...) S.A. w W. i E. B..

Sąd wyrok ten wydał po poczynieniu ustaleń opisanych na czwartej i piątej pisemnego uzasadnienia wyroku, w tym po ustaleniu, że :

(...) S.A. w W. w dniu 12.07.2010 r. zawarł z I. C. umowę leasingu operacyjnego, którego przedmiotem była (...) .W dniu 13.07.2010 r. (...) S.A. w W. jako zamawiający, I. C. jako korzystający, działając w ramach prowadzonego przedsiębiorstwa oraz sprzedawca (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarli umowę dostawy (...) (...)na potrzeby wykonania wcześniej zawartej umowy leasingu operacyjnego (...).Cena brutto urządzenia wynosiła 279 380 zł. Korzystający uiścił zaliczkę 5 000 zł, sprzedający wystawił fakturę na kwotę 279 380 zł, pomniejszoną o zapłaconą już zaliczkę. Towarem za który miała być dokonana zapłata była (...),rok produkcji 2010 . 14.07.2010 r., powołując się na umowę leasingu, strony umowy dostawy z 13.07.2010 r. podpisały protokół odbioru maszyny. I. C. potwierdziła, że dostarczono jej przedmiot leasing. 25.10.2010 r. komornik sądowy, w związku z egzekucją kwoty ok. 650 tys. zł, dokonał zajęcia i odbioru znajdującej się we władaniu I. i P. C. (...), będącej opisywaną powyżej maszyną stanowiącą przedmiot leasingu z 2010 r. Przeciwno P. i I. C. prowadzonych było 26 postępowań egzekucyjnych. (...) S.A. w W. w piśmie z dnia 8.11.2011 r. wypowiedział umowę leasingu z 12.07.2010 r. i wezwał do zwrotu przedmiotu leasingu. Wobec uzyskania informacji o zajęciu maszyny(...) skierował do części wierzycieli wezwanie o zwolnienie maszyny spod zajęcia, pod rygorem skierowania do sądu powództwa przeciwegzekucyjnego.

Po tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd wyjaśniając dokładnie dlaczego uznał, że zajęta przez komornika sądowego maszyna jest tą będącą przedmiotem leasingu stwierdził, że powództwo o zwolnienie rzeczy spod zajęcia, jako naruszającego prawa (...) S.A. w W., jest uzasadnione i jako takie uwzględnił, z tym iż wobec dwóch pozwanych, którzy po powzięciu informacji o stanie prawnym zajętej maszyny zajętej przez komornika wnioskowali o jej zwolnienie spod zajęcia (co nastąpiło stosownymi orzeczeniami komornika) Sąd powództwo oddalił. Na rzecz pozwanych, którzy uznali pozew przy pierwszej czynności, zgodnie z treścią art. 101 k.p.c., Sąd zasądził koszty procesu. Orzekając o kosztach procesu w pozostałej części Sąd miał na uwadze jego wynik art. 98 k.p.c. wyjaśniając, że na koszty powoda składała się opłata od pozwu oraz wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika procesowego.

W piśmie z dnia 5.03.2012 r. pozwany S. M. wniósł o uchylenie wyroku zaocznego i oddalenie powództwa . Pismo to zostało potraktowane jako apelacja pozwanego od wyroku Sądu pierwszej instancji. W kolejnym piśmie procesowym z dnia 15 .12.2012 r. pozwany S. M. uzupełnił braki formalne apelacji określając wartość przedmiotu zaskarżenia (180 000 zł) i wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia. Uzasadniając złożoną apelację i wnioski w niej zawarte pozwany podał ,że jak tylko dowiedział się o co chodzi (...) S.A. w W. odstąpił od egzekucji skierowanej do (...)prowadzonej przez komornika sądowego . Pozwany w dalszej części apelacji oprócz ogólnego stwierdzenia ,że Sąd pominął zgłoszone przez niego wnioski dowodowe wskutek czego błędnie ustalił stan faktyczny nie zawarł dalszych zarzutów apelacyjnych oraz rozwinięcia ich uzasadnienia.

Powód nie odniósł się do apelacji pozwanego.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w punkcie 1, 4 oraz 5 w stosunku do niego ,zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania .Pozwany ten nadto wniósł o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego zgodnie z załączonym spisem, w tym na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana (...) spółka z o.o. w M. podtrzymała stanowisko zaprezentowane przez Sądem Okręgowym (uznanie powództwa) wnosząc o zasądzenie od wnoszącego apelację kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

apelacja złożona w sprawie okazała się pozbawiona zasadności. Powyższe skutkowało tym ,iż po rozpoznaniu apelacji pozwanego S. M. od orzeczenia Sądu Okręgowego z dnia 17 lutego 2012 r. , wyrokiem z dnia 4 lutego 2014 r apelację powyższą sąd odwoławczy oddalił .

Przed przejściem do samej apelacji zaakcentować należy, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąza go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r.,III CZP 49/07 , Lex nr 341125). Tak więc sąd II instancji bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów musi zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji. Zasadniczo przedmiotem zarzutów apelacyjnych może być wszystko, co bezpośrednio lub pośrednio , w ocenie strony skarżącej ,wpłynęło negatywnie na treść orzeczenia. Zasadniczo przedmiotem oceny sądu II instancji w pierwszej kolejności są zarzuty naruszenia prawa procesowego, bowiem ocena prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego możliwa jest dopiero po stwierdzeniu, że ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zastosowania prawa materialnego zostały dokonane przy prawidłowym stosowaniu przepisów procesowych. By zaś ocenić zasadność procesowych zarzutów apelacyjnych należy ustalić podstawę faktyczną wydanego w sprawie orzeczenia. Po ustaleniu stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy Sąd dokonuje jego kwalifikacji prawnej.

Przenosząc te rozważania do rozpoznawanej sprawy należy zacząć od tego ,że apelujący w sprawie pozwany S. M. nie zarzucał by postępowanie przed Sądem Okręgowym było dotknięte nieważnością.

Sąd I instancji w sposób prawidłowy przeprowadził zaoferowane postępowanie dowodowe i na podstawie jego wyników poczynił trafne ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd Odwoławczy czyni częścią własnego uzasadnienia, nie znajdując potrzeby ponownego , szczegółowego ich przytaczania. Trafna jest też kwalifikacja prawna dochodzonego roszczenia przyjęta przez Sąd I instancji . Prawidłowe są też wywody Sądu Okręgowego dotyczące prawa materialnego mającego zastosowanie dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie.

Powództwo ekscydencyjne (interwencyjne) dotyczy naruszenia praw osoby trzeciej przez czynności egzekucyjne , w wyniku naruszenia prawa materialnego i jest dopuszczalne wtedy gdy do danego przedmiotu skierowano już

egzekucję przez jego zajęcie (do czasu prawomocnego zakończenia egzekucji). Przed wytoczeniem powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji osoba trzecia powinna zgłosić żądanie wierzycielowi , przedstawiając mu okoliczności je uzasadniające -w celu zachowania roszczenia o koszty procesu. Powództwo osoby trzeciej z art. 841 k.p.c. powinno być wniesione przeciwko wierzycielowi , w przypadku wielości wierzycieli w egzekucji osoba trzecia występująca z roszczeniem o zwolnienie pozywa wszystkich wierzycieli łącznie. Egzekucja w równym stopniu toczy się na rzecz wszystkich, a tym samym ich udział w procesie o zwolnienie od egzekucji jest konieczny, a konieczność współuczestnictwa wierzycieli wynika z istoty sprawy co powoduje ,że jest to jednocześnie współuczestnictwo jednolite - konieczne , bierne, wynikające z mocy ustawy. Współuczestnictwo materialne jednolite zachodzi wtedy gdy z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wynika ,że wyrok ma dotyczyć niepodzielnie wszystkich współuczestników. Przepis art. 73 §2 k.p.c. stanowi ,że w wypadku , gdy z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy wynika, że wyrok dotyczyć ma niepodzielnie wszystkich współuczestników (współuczestnictwo jednolite), czynności procesowe współuczestników działających są skuteczne wobec nie działających. Tak więc czynności procesowe współuczestników jednolitych nie będące aktami dyspozytywnymi są skuteczne wobec pozostałych współuczestników.

Wniesienie więc przez współuczestnika jednolitego środka odwoławczego powoduje konieczność rozpoznania sprawy w stosunku do pozostałych współuczestników.

Dla porządku należy dodać ,że pozew w przedmiotowej sprawie wpłynął 15.12.2011 r., odpis pozwu wraz z zawiadomieniem o terminie rozprawy , a następnie odpis wyroku zaocznego zostały doręczone pozwanemu Skarbowi Państwa - Gospodarstwu (...) Ochotniczych Hufców Pracy w P. (pjo) . Pozwany ten, również już po doręczeniu przedmiotowego orzeczenia reprezentującej pozwany Skarb Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa , nie wniósł sprzeciwu od zaocznego wobec niego wyroku Sadu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17.02.2012 r. .

Pozwany ten natomiast w piśmie procesowym z dnia 11.12.2012 r. oraz w toku rozprawy apelacyjnej (załącznik do protokołu tej rozprawy) zarzucił ,że skoro w tej sprawie postępowanie przed Sądem I instancji toczyło się bez udziału Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa to oznacza ,że jest ono dotknięte nieważnością , z uwagi na brak umocowania pełnomocnika pozwanego Skarbu Państwa - art. 379 pkt 2 k.p.c. Prokuratoria , reprezentująca pozwany Skarb Państwa wskazywała , że poczynając od dnia 12.04.2009 r. na podstawie art. 8 ust.1 pkt 1) ustawy z dnia 8.07.2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa zastępstwo procesowe Skarbu Państwa przez Prokuratorie jest obowiązkowe do zakończenia procesu w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy. Prokuratoria przywołała następnie wyrok Sądu Najwyższego z 10.01.2013 r. ,IV CSK 403.12 z następującą tezą : artykuł 67 § 2 zdanie drugie k.p.c. został ukształtowany jako wyjątek od ogólnej reguły wyrażonej w zdaniu pierwszym tego przepisu, zgodnie z którą kompetencję do podejmowania czynności procesowych za Skarb Państwa posiada organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. Z tego powodu w wypadkach określonych przez ustawodawcę - między innymi w art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa - zastępstwo procesowe Skarbu Państwa może być wykonywane wyłącznie przez Prokuratorie Generalną Skarbu Państwa, nie zaś przez organy państwowych jednostek organizacyjnych.

W przedmiotowej sprawie za pozwany Skarb Państwa nie działała p.j.o. , ani też umocowany przez nią pełnomocnik procesowy. Już tylko to oznacza to ,że postępowanie nie było dotknięte nieważnością na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c., z przyczyny niewłaściwego umocowania pełnomocnika . W tej sytuacji ewentualny brak wykonywania obligatoryjnego zastępstwa procesowego przez Prokuratorie Generalną Skarbu Państwa mógłby wskazywać na inną podstawę nieważności postępowania , a mianowicie na pozbawienie Skarbu Państwa możliwości obrony jego praw w postępowaniu -art. 379 pkt 5 k.p.c. W kontekście tego uchybienia procesowego możliwość taką dopuścił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 368/10 (LEX nr 785877), wskazując, że wymaga ona każdorazowo oceny okoliczności faktycznych konkretnej sprawy. Akceptując ten pogląd Sąd Apelacyjny uważa w konsekwencji ,że w rozpoznawanej sprawie nieważność postępowania przed Sądem Okręgowym w zakresie dotyczącym pozwanego Skarbu Państwa by mogła być oparta wyłącznie na podstawie wskazanej w pkt 5 art. 379 k.p.c. tj. pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Jak się jednak podkreśla w orzecznictwie wystąpienie takiej przyczyny nieważności postępowania

każdorzazowo od oceny konkretnych okoliczności postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2005 r., IV CK 244/05, Lex nr 399735 oraz cyt. wyżej wyrok SN). Okoliczności rozpoznawanej sprawy uzasadniają zaś wniosek, że na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji doszło jedynie do utrudnienia, a nie umożliwienia prawa do obrony pozwanego Skarbu Państwa , mając na uwadze w szczególności charakter wydanego w sprawie wyroku (zaocznego wobec Skarbu Państwa).

Problem kognicji sądu apelacyjnego w aspekcie podmiotowym powstaje, jeżeli zaskarżeniem po stronie czynnej lub biernej procesu nie objęto wszystkich osób. W razie jedynie częściowego zaskarżenia wyroku należy uwzględnić regulacje dotycząca współuczestnictwa jednolitego (art. 73§2 k.p.c.) oraz unormowania zawarte w art. 378 § 2 k.p.c., który to przepis przewiduje możliwość skorzystania przez współuczestników z dobrodziejstwa cudzej apelacji . Zgodnie z treścią tego ostatniego przepisu sąd apelacyjny może z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz współuczestników ,którzy wyroku nie zaskarżyli , gdy będące przedmiotem zaskarżenia są prawa lub obowiązki dla nich wspólne. Współuczestników takich należy wezwać na rozprawę ,mogą oni też składać pisma przygotowawcze. Racją prawną omawianej regulacji jest zamiar zapewnienia wewnętrznej sprawiedliwości wyroku obejmującej przynajmniej dwóch współuczestników. W razie zaskarżenia wyroku przez współuczestnika jednolitego , a z taką sytuacją mamy do czynienia w tej sprawie , obejmuje ona automatycznie - na mocy art. 73§2 k.p.c.- także pozostałych współuczestników, rozszerzenie kognicji sądu apelacyjnego następuje tu więc z mocy ustawy.

Według stanowiska Sądu Najwyższego , aprobowanego też w doktrynie ,a podzielanego też przez sąd odwoławczy w składzie rozpoznającym przedmiotową sprawę , rozpoznanie na podstawie art. 378 §2 k.p.c. przez sąd II instancji z urzędu sprawy na rzecz współuczestników ,którzy wyroku nie zaskarżyli, obejmuje wyłącznie zarzuty wspólne przysługujące tym współuczestnikom oraz współuczestnikom ,którzy zaskarżyli wyrok (zob. System prawa procesowego cywilnego red.naczelnicy Tadeusz Ereciński, środki zaskarżenia ,tom III- cz. 1 LexisNexis , s. 275 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2008 r.,II CSK 272/08 , LEX nr 515446). Współuczestnik ,który apelacji nie wniósł może przed sądem apelacyjnym powoływać się tylko na te wspólne zarzuty apelacyjne ,które mogą doprowadzić do uchylenia (zmiany) wyroku zarazem na korzyść skarżącego , jak i na jego korzyść. W sytuacji gdy sąd II instancji oddala apelację współuczestnika wnoszącego apelację Sąd ten nie może z urzędu uchylić wyroku sądu I instancji z powodu nieważności postępowania w stosunku do innego , nieskarżącego , współuczestnika (zob. system ...j/w- s. 277 oraz cyt. tam piśmiennictwo i orzecznictwo Sądu Najwyższego , w tym m.in. wyrok SN z dnia 26.01.1972 r.,II CR 606/71 ,Lex nr 1388).

Przenosząc te rozważania prawne do rozpoznawanej sprawy , wobec całkowitej bezzasadności zarzutów apelacyjnych z apelacji pozwanego S. M. i w konsekwencji bezzasadności tej apelacji (przy braku ze strony apelującego zarzutu nieważności postępowania) , brak było podstaw do uchylenia wyroku w zakresie dotyczącym pozwanego Skarbu Państwa z przyczyny nieważności postępowania przez Sądem pierwszej instancji wyłącznie tego współuczestnika dotyczącej (nawet przy założeniu ,że taka nieważność zaistniała ,czego Sąd Apelacyjny ostatecznie nie przyjął) .

Apelujący pozwany S. M. w złożonej apelacji zasadniczo ograniczył się do ogólnych zarzutów zawartych w jej części wstępnej , w uzasadnieniu zarzutów apelacyjnych dodał zaś jedynie że Sąd nie rozważył całego materiału dowodowego . Jednocześnie pozwany stwierdził ,że praw powoda (określonego jako bank) do zajętej maszyny nie kwestionuje , zgadza się na jej zwolnienie spod zajęcia. Wobec takiego oświadczenia stanowiącego w istocie uznanie powództwa , mając na uwadze niekwestionowany w apelacji przez S. M. stan faktyczny będący podstawą wyrokowania przez Sąd Okręgowy w Szczecinie , apelacja nie mogła zostać, wobec braku podstaw , uwzględniona (art. 385 k.p.c.). W stanie sprawy można wnioskować, że zasadniczym celem apelacji było zakwestionowanie obciążenia apelującego kosztami procesu. Wobec zajętego w procesie stanowiska apelującego , w tym ostatecznie wywiedzenia apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji , nie było jednak podstaw do korekty postanowienia kosztowego zawartego w pkt 4 zaskarżonego wyroku , w oparciu o treść przepisu art. 101 k.p.c.

Koszty procesu podlegają zasądzeniu od przegrywającego przeciwnika ,stąd nie mogły być one zasądzone od apelującego pozwanego na rzecz pozwanej Spółki (...) (art. 98 k.p.c.).

SSA Mirosława Gołuńska SSA Danuta Jezierska SSA Wiesława Kaźmierska